

Henry Miller nasqué a Yorkville (Nova York) el 26 de desembre de 1891 i no el 25 perquè la seva mare "tenia una matriu possessiva" que el mantingué "aferrat com un pop". Per aquest motiu no pogué ser "la mena d'individu que hom està destinat a ser en virtut d'haver nascut el 25 de desembre", o sigui que no va poder ser com l'almirall Dewey, Jesucrist o Krishnamurti. ^{A causa d'} Degut a aquest fet, doncs (el fet d'haver nascut mitja hora més tard), nasqué "sota una altra plantilla astral; en altres mots -ens diu a Tropic of Capricorn -: vaig néixer amb mala estrella. Van dir -els astrolegs, s'entén- que les coses anirien canviant a mida que passés el temps; de fet, hom suposava que el meu esdevenidor seria gloriós". Així, marcat pels astres, segons ell, la glòria no el fregaria amb les seves ales fins a una edat en que, d'altres escriptors, ja han mort o han produït una obra fecunda.

Durant els anys d'infantesa, visqué a Bushwick, un sector de Brooklyn, i féu vida pels carrers amb els altres xicots del barri. I ben aviat començà d'admirar la bellesa femenina la qual, ben aviat també, fóra la causa de pregonas crisis sentimentals. Als divuit anys entrà al City College de Nova York, però al cap d'un parell de mesos deixà d'assistir-hi, revoltat pels ^emetodes aducatius que empraven. Comença de treballar, se sotmet a una estricta disciplina corporal i s'interessa pels ~~mateixos~~ fonaments de diverses escoles religioses i filosòfiques. Fastiguejat de la vida urbana, se'n va cap a l'Oest: viatja per Arizona i Califòrnia i treballa en les més insòlites i variades ocupacions. A San Diego coneix l'anarquista Emma Goldman. El 1914 retorna a Nova York i ajuda el seu pare a l'obrador de sastre. Allí coneix una colla de personatges excèntrics i pintorescos, amics del seu pare, entre els quals hi figura l'escriptor Frank Harris.

El 1917 es casa per primera vegada amb Beatrice Sylvas Wickens, una pianista de Brooklyn. L'any 1919 neix la seva filla Barbara. Durant aquests anys ha fet feines administratives en alguns organismes oficials, i el 1920 entra a la Western Union Telegraph Co. (la Cosmodemonic o Cosmococcic Telegraph, com l'anomena ell), on esdevé cap de personal. Aquesta etapa de la seva vida la descriurà a Tropic of Capricorn amb accents àcids. El 1922 escriu Clipped Wings, llibre que mai no serà publicat.

Posteriorment, coneixerà June Edith Smith (la Mona-Mara dels seus llibres) en un

ball-taxi de Broadway amb la qual es casarà després de divorciar-se de Beatrice Sylvas i d'haver deixat la feina a la companyia de telègrafs, disposat a dedicar-se a escriure en cos i ànima. La nova parella mena una vida desgraciada, amb moments d'exaltació passional i fortes crisis. El tombant que pren la vida literària d'aleshores no fa més que atiar en Miller el desig d'escriure, d'esdevenir escriptor. La revista The Seven Arts llença els noms de Sherwood Anderson, Frost, Dos Passos, Dreiser. The Little Revue ha donat a conèixer fragments de l'Ulysses de Joyce, i de tota aquesta camada d'escriptors se'n destaca Ezra Pound i O'Neill. Miller troba un impressor que s'avé a fer-li una tirada d'uns poemes en prosa, Mezzotintos, que apareixen amb el peu editorial de "June E. Mansfield", pseudònim de la seva muller, qui es dedica a oferir-los pels restaurants i els clubs nocturns alhora que comencen de vendre licors en un bar clandestí a Greenwich Village. Per tal com la major part dels clients són amics, els donen crèdit i cada cop la llista de deutors és més nombrosa i les quantitats que li deuen més grans. Aviat és reclamat per la justícia. Fuig devers Miami on cada dia fa una feina nova i fins i tot ha de pidolar per poder sobreviure, però "sempre amb el cor alegre i content". Quan retorna a casa, June se separa temporàriament d'ell. Miller, al seu torn, troba una feina d'enterraments al Park Department de Queen's County i aleshores esboça el pla d'un cicle de novel·les autobiogràfiques. Descobreix Rimbaud i considera que ell també s'ha enfonsat "a les pregonesses de la seva tardana i perllongada Saison en Enfer". Cerca refugi en la pintura i exposa les primeres aquarel·les.

El 1928, ell i June fan un viatge a Europa, i coneix Alfred Perlès. En tornar a Nova York l'any següent, acaba una novel·la, This Gentile World, que no serà publicada. En 1930 torna a partir tot sol devers Londres, amb deu dòlars a la butxaca que li ha prestat el seu amic Emil Schnellock, i després salta a París. Torna a trobar-se amb Alfred Perlès i coneix Zadkine, el fotògraf Brassai, el pintor hongarès Tihany, ^{el Michael} Fraenkel. Un any més tard fa amistat amb Anaïs Nin a Louveciennes, comença d'escriure Tropic de Cancer, mentre es guanya la vida fent de corrector al Chicago Tribune, durant un temps.

El 1933 acaba Tropic de Cancer i enceta Primavera Negra, mentre llegeix com un desesperat (Joyce, Proust, Keyserling, Spengler, Otto Rank, Lawrence, sobre el qual iniciara un llibre, The Wisdom of the Heart), i fa un viatge d'anada i

tornada a Anglaterra, que després descriurà humorísticament a "Via Dieppe-Newhaven".

Jack Kahane, director de l'Obelisk Press, que publicava obres d'autors censurats als països anglo-saxons (com ara, My Life and Loves de Frank Harris, Rock Pool de Cyril Connolly i, posteriorment, el Black Book de Lawrence Durrell), amic de Stuart Gilbert i James Joyce, coneix el primer manuscrit de Tropic de Cancer a través de l'agent literari William A. Bradley i decideix de publicar-lo. Miller el reescriu tres vegades i, per fi, el llibre apareix el 1934. En aquesta època s'embarca en discussions filosòfiques sobre la mort amb Michael Fraenkel, amb el qual decideixen d'escriure un llibre en forma de cartes, obra que serà publicada sota el títol de Hamlet en dos volums (1939-1941). Kahane li publica Primavera negra el 1936, mentre Miller passa uns mesos a Nova York i s'inicia en la psicoanàlisi. De nou a Europa, l'hivern del 37 fa un nou viatge a Anglaterra amb Durrell on visiten T.S. Eliot, Dylan Thomas i d'altres autors anglesos. El setembre de 1938 apareix Max and the White Phagocytes i el febrer del 39, Tropic de Capricorn. Al juny d'aquest any se separa dels seus amics Anaïs Nin, Fraenkel i Perles; al darrer no tornara a veure'l fins al 1953 a Barcelona (encontre narrat a Reunion in Barcelona). Visita Giono a Manosque; el 14 de juliol s'embarca a Marsella cap a Atenes, i a l'agost es retroba amb Durrell a Corfú. A Grècia fa nous amics: George Katsimbalis (l'heroi de El Colós de Maroussi), el poeta George Séferis, el pintor Ghika.

Al març de 1940 torna a Nova York i s'instal·la a Virginia. Coneix Sherwood Anderson i Dos Passos i desenvolupa una gran activitat literària. Són d'aquesta època: The Colossus of Maroussi, The World of Sex, Quiet Days in Clichy i comença la trilogia The Rosy Crucifixion (Sexus, Plexus i Nexus).

Durant els anys següents, viatja per Estats Units en companyia del pintor Abe Rathner i coneix John Marin, Fernand Leger, Alfred Stieglitz; mor el seu pare i torna a Nova York; se'n va cap a Califòrnia on continua The Rosy Crucifixion i escriu The Air-conditioned Nightmare; exposa aquarel·les a Los Angeles; escriu articles, assaigs i manté correspondència amb Wallace Fowlie, Eva Sikelianos (sobre l'obra del poeta grec Anghelos Sikelianos) i d'altres; fa més exposicions dels seus quadres a Santa Bàrbara i a Londres; el desembre de 1944 es casa amb Janina Lepska; New Directions li publica The Air-conditioned Nightmare; acaba

Sexus i comença de traduir Une Saison en Enfer; el 19 de novembre de 1945 neix la seva filla Valentine; treballa en un llibre sobre Rimbaud, El temps dels assassins; enceta Plexus el 1947; inspirat per una idea de Fernand Léger, escriu El somriure al peu de l'escala; ^{parteix} trenca peres amb l'astroleg Conrad Moricand, qui ha passat una temporada a Big Sur i de la qual ^{Miller} n'ha deixat testimoni al capítol "Un diable al Paradís", de Big Sur and The Oranges of Hyeronimus Bosch; a l'agost de 1948 neix el seu fill Tony; el 1949 enllesteix Plexus i comença ^{Els llibres de} The Books in my Life, que acaba el 1951, any en que se separa de la seva muller Lepska; el 1952, comença d'escriure Nexus, tramita el divorci i emprèn un viatge per Europa amb Eve Mc Clure; es retroba amb els seus antics amics, i el desembre de 1953 es casa amb Eve Mc Clure a Monterey; el 1954 Alfred Perlès arriba a Big Sur per escriure My Friend Henry Miller; Miller exposa gouches al Japó i inicia la redacció de Big Sur and The Oranges..., que enllesteix en 1956; l'any següent enceta ^{Des} Quiet Days ⁱⁿ a Clichy després de descobrir un manuscrit deixat de banda quinze anys abans; reescriu The World of Sex per a l'Olympic Press; exposa a Jerusalem i Tel-Aviv; és elegit membre de l'Institut Nacional de les Arts i les Lletres i li inicien una serie de procesos a Noruega, per causa de Sexus, que provoca la seva primera carta a la Cort d'Oslo, I Defy You; en 1959 acaba Nexus, a l'abril; publica la segona lletra a la Cort d'Oslo: Defense of the Freedom to Read; viatja de nou a Europa, acompanyat dels seus fills Tony i Valentine, i es retroba amb Durrell a qui no havia tornat a veure des de 1940.

A partir de 1960, torna sol a França, viatja a Alemanya i Portugal, retorna a Big Sur i se separa d'Eve; en 1962 es trasllada a Mallorca per participar com a jurat del Premi Formentor; el 1963 enfronta una serie de processos als Estats Units. Hom posa en escena una comèdia seva a Espoleto i Edimburg: Just Wild About Harry. Cada vegada es dedica més a pintar i menys a escriure. A l'abril de 1965, hom estrena a Hamburg l'opera d'Antonio Bibalo, basada en El somriure al peu de l'escala. De mica en mica s'allibera dels processos, i els seus llibres anteriorment prohibits als països anglo-saxons comencen de ser-li publicats sense traïes i sense esporgar. ^{Publica} Letters to Anais Nin. ^{Des} More la seva quarta muller, E.K.

El setembre de 1967 empen un viatge a Europa i Japó per tal d'exhibir els seus quadres. ^{Des} Forster Arran d'aquest viatge, Miller es ^{cas} marida novament, amb una bella japonesa. Al febrer de 1972, l'editorial nord-americana Playboy Press li publica Hokis Tokuda. ①

una autobiografia, My Life and My Times, amb prop de 200 fotografies, algunes de les quals són inèdites, així com també enclou facsímils de pàgines del seu quadern de notes. I la vida continua...

J.A.

- 1 - Tropic de Cancer, Ayma, S.A.E. (en premsa) tr.: Jordi Arbones
- 2 - Primavera negra, Ayma, S.A.E., Barcelona, 1970, tr.: Jordi Arbones
- 3 - El temps dels assassins, Ayma, S.A.E., Barcelona, 1975, tr. Jordi Arbones
- 4 - El somriure al peu de l'escala, Ayma, S.A.E., Barcelona, 1970, versió de
 Joan Oliver
- 5 - Un diable al paradís, Edicions 62, Barcelona, 1966, tr.: Manuel de Pedrolo